

Отже, Полтавщина на українській фольклорній мапі посідає вагоме місце, адже зберігає потужні пісенні традиції. Серед аматорських колективів, у репертуарному доробку яких є українські народні пісні, окремішно стоїть фольклорна група дитячої вокально-хорової студії «Домінус», яка не тільки репродукує виконавські традиції лівобережної середньої Наддніпрянщини, а й закладає підґрунтя для зростання національно свідомого молодого покоління українців.

Література

1. Смоляк О.С. Український дитячий музичний фольклор : підруч. хрестоматія для викладачів та учнів. Вип. 1. Тернопіль : ЛПЛЕЯ, 1998. 78 с.

Наталя Богданець-Білоskalенко,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури
Інституту педагогіки НАПН України
nataliabogdanets@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРИ

Ключові слова: література, читання, читацька грамотність

Формування культурної компетентності здобувачів освіти є однією з вимог Державного стандарту базової середньої освіти (2020). На часі затвердження Державного стандарту профільної школи. Необхідно зберігати наступність у формуванні читацької грамотності в учнів профільної школи. У Державному стандарті базової середньої освіти (2020) наскрізною для всіх компетентостей є «*уміння читання з розумінням*», яке передбачає: «здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, що охоплює, зокрема, уміння виявляти приховану і очевидну інформацію, висловлювати припущення, доводити надійність аргументів, підкріплюючи власні висновки фактами та цитатами з тексту, висловлювати ідеї, пов'язані з розумінням тексту після його аналізу і добору» [2]. Українські науковці (Вакуленко Т, Ломакович С, Новосьолова В., Терещенко В.) розмежовують поняття «читання з розумінням» і «читацька грамотність», трактуючи «читацьку грамотність» насамперед як важливу компетентність здобувачів освіти [3; 4]. Зокрема О. Фідкевич наголошує, що цей практичний аспект неувирознений і у формулюванні мети мовно-

літературної освітньої галузі в Державному стандарті: «розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень» [5].

Закцентуємо увагу на творах літератури, в яких ідеться про складові культурного побуту українців. Такі елементи у творах художньої літератури розширяють світогляд старшокласників та їхній життєвий і читацький досвід, посилять активну життєву позицію, важливість національної культури, своєї національної ідентичності.

Погоджуємося з науковою позицією М. Греб, що «особливої уваги заслуговує художній текст, оскільки він формує і розвиває етичні потенції особи за рахунок поєднання конкретно-історичного, національно-особливого і загальнолюдського компонентів твору, показуючи нерозривний зв'язок дійсності — «своєї» країни, її культури з історичним розвитком і дійсністю культури світової. На думку психологів, люди більшою мірою схильні розбирати і оцінювати вчинки і відчуття літературних героїв, ніж свої власні. Саме в художньому тексті часто трапляються діалоги, де використовуються різні форми мовного узусу, формули ввічливості, фонові і безеквівалентна лексика. Це у свою чергу дозволяє краще зрозуміти специфіку і своєрідність культури іншої мови» [1, с. 184]. З творів художньої літератури учні дізнаються про моральні, етичні, духовні цінності минулих поколінь і своїх сучасників; про ставлення народу до країни, в якій вони мешкають; про взаємини народу і релігії; взаємини людини і суспільства; про сімейний і побутовий устрій; про національні звичаї, обряди тощо.

Отже, з огляду на значний соціокультурний, розвивально-виховний, естетичний потенціал художнього твору вважаємо його потужним інструментом соціокультурного розвитку особистості учня профільної школи.

Література

1. Греб М. Теоретико-методичні засади навчання лексикології та фразеології майбутніх учителів початкових класів: дис.. докт.пед.наук. К., 2018. 455 с.

2. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30.09.2020 року) https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/

3. Новосьолова В. І. Уроки PISA-2018: аналіз результатів та методичні поради вчителям української мови і літератури. Українська мова і література в школі. 2020. № 1 (148). С. 3–8. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/718905/1/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%8C%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>

4. PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. Київ: УЦОЯО, 2017. 123 с. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/01/PISA_Reading.pdf4.

5. Фідкевич О. Щодо питання змісту понять «читання з розумінням» та «читацька грамотність». *Компетентнісно орієнтоване навчання: виклики та перспективи*: збірник тез IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Київ, 21 березня 2024 р. Київ. Видавничий дім «Освіта», 2024. с. 99-102. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740875>

Алла Бойчук,
кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри іноземних мов Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника
e-mail: alla.boichuk@pnu.edu.ua

НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

У сучасному глобалізованому світі вивчення іноземних мов є важливою складовою освітнього процесу. Викладання іноземних мов у закладах вищої освіти (ЗВО) має на меті не лише надати студентам необхідні мовні навички, але й сприяти їхньому культурному збагаченню та формуванню міжкультурної компетенції. Особливу роль у цьому процесі відіграють національно-культурні аспекти. У контексті України, де національна культура має глибоке історичне коріння та багату спадщину, врахування цих аспектів є особливо актуальним. Вивчення іноземної мови без урахування культурних аспектів може призвести до спрощеного та обмеженого розуміння мовних явищ. Знання культурних традицій, звичаїв, історичних фактів та соціальних норм допомагає студентам адекватно сприймати та використовувати мовні конструкції.

Одним із ключових підходів є інтеграція культурних елементів у мовний курс. Це може включати вивчення літератури, історії, мистецтва, музики та інших аспектів культури країни, мову якої вивчають студенти. Наприклад, читання автентичних текстів, перегляд фільмів та прослуховування музики допомагають створити контекст для вивчення мови та сприяють глибшому розумінню культурних особливостей.